

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 11.

Duminea 16. Martie.

1841.

ПРОФЕСОРІ ЛА ТЪРЧИ.

Маї painte de a da o descriere a стърї професорілор търчешї, поштим не четиторїял, ка съ нѣ зїте, кѣмкѣ Алкоранѣл аре десѣтъ теологіа дитрѣна кѣ правїла політїчеаскѣ; пентрѣ ачеаста

Блема, адекѣ правїліст, їрїст, есте пѣтїре че се дѣ deodатѣ прокопсїтѣлї дї теологіе кѣм шї дї правїлѣ; аша дар Блема кѣпрїнд постѣрїме де професорї шї де жѣдекторї дї Търчіа, аша кѣт дела чеїа пѣлѣ ла ачеїїа есте пѣтаї о треаптѣ, шї дела жѣдекторї пѣлѣ ла челе маї дїпалте рангѣрї а леїїї дїкѣ пѣтаї о треаптѣ. Грешенце орї чїне креде, кѣмкѣ Блема сѣлїт пѣтаї теології саѣ попї. Теології тревїе съ фїе дѣшїї кѣ адеврѣрат, пентрѣ кѣ дї релїїїа мохамеданѣ тоатѣ дївѣдетѣра де леїїї аре ачелаш теїеїѣ кѣ теологіа, адекѣ Коранѣл, (кѣвѣнтѣл лѣї Dѣмнезеѣ); дар пентрѣ ачеаа дѣшїїї тот нѣ сѣлїт попї. Се пѣтеск кѣ адеврѣрат шї попїї Блема, дїсѣ. дїтрѣн дїцелес фоарте депѣртат (се паре кѣ маї пѣлїт прїн авѣл); дїсѣ тоатѣ стареа поїеаскѣ, ла каре се пѣтерѣ Ітам (ростїторїї), Мѣсїне (стрїгѣторїї ла времеа рѣ-

гѣчѣнїї дїн мїнарете), Хатїве (четиторїї рѣгѣчѣнїї де троп вїнерае), маї не зрїтѣ шї кѣлзгѣрїї се деосївеск де стареа дївѣдеторїлор, че кѣпрїнде дї сїне пѣтаї не професорї шї не жѣдекторї прїн ачеаа, кѣ стареа поїеаскѣ н'аре нїчї зїн дрепт де а кѣпрїнде постѣрї шї рангѣрї де челе гресе, каре Ісламѣл ле дѣ пѣтаї оаменїлор прокопсїдї шї кѣлївадїї. Стареа че се пѣтешѣ поїеаскѣ, дїкѣт кѣпрїнде ачеаа сїнгѣр не шервїторїї мошеїлор, не ітамї шї не предїкаторї, нѣ есте доарѣ нїчї дїтрѣн стат кѣ інфлїнцѣ маї пѣдїпѣ, дїнпротївѣ стареа дївѣдеторїлор нїчї дїтрѣ о монархїе (афарѣ де Хїна) н'аре вазѣ шї інфлїнцѣ політїчеаскѣ аша таре, ка токма дї Търчіа. Дїтре амвеле ачесте стѣрї сѣлїт дервїшїї кѣ шеїхїї, карїї дѣк о вїацѣ коптемплатївѣ, дїсѣ шї ачеїїа токма аша пѣдїп аѣ калеа дескїсѣ ла постѣрїме челе вогаге де професорї шї де жѣдекторї, ка шї попїї, декѣтѣва еї дї стареа професореаскѣ нѣ вор слѣжї дї чепѣнд дела чеа маї дїн жос треаптѣ дї сѣс. Ачеастѣ дїпїнїтаре саѣ кѣм іам зїче промодіе се пѣтешѣ лапцѣл Блема-лїлор, адекѣ а прокопсїдїлор, шї дї дїпѣрѣдїа оаманѣ Мохамед ІІ. сѣлїторїїл Констатїнополѣлїї іаѣ organizat

маї дитѣѣ. Фіиндкъ ачест лапц а Ълемаліор дичинде ші кѣпринде тоатъ машина ші тоате ашезъмнтелеле стателѣи о-сман, дунд ші пѣпѣ дн зюа де астѣзі пѣр-дїле че америндъ кѣтропире, аша о кѣ-поащере маї де апроане ал ачелѣи лапц не есте ші ноаѣ вечиніор Тѣрчіеї дн маї тѣлте сконѣрї тревѣнчоастъ.

Дандатъ дѣпъ ровїреа Константіно-полѣлѣи Мохамед II. префѣкѣ опт дн че-ле маї де фѣрѣте вїсерїчї дн мошеї ші лѣпгъ ачелеаш ашезъ опт школї днпал-те, спре а ле кѣрор дїнере с'аѣ орѣндѣит венїтѣрїле вїсерїчїлор. Дѣпъ че дѣнсел маї тѣрзіѣ зїдї мошеа че поартъ нѣтеле лѣи, сїпгѣр лѣпгъ ачееа ашезъ опт школї днпалте (Medrese), ші професорїлор (Mѣ-derpic) дела ачесте ле дѣдѣ плѣдї маї вѣне де кѣт ла тоате челелалте. Ашезареа дескї-лїнїтелор трене ла постѣрїле професоренцї ші ашезареа днтренїї лор хїерархїї аѣ фост лѣкрѣл тарелѣи vezir Махмѣд паща. Стѣден-дїї се нѣмїрѣ Талїв, адекъ дорїторїї (де дїнцѣ), саѣ песте тот Сѣхте адекъ аршїї, кѣчї еї ардеа де їзвїреа дїнцелор. Пентрѣ еї фѣ днгрїжїт, ка дн зїдїрї алѣтѣреа сѣ ка-пете храпѣ ші лѣкаш. Кїрсѣл днвѣдетѣреї лор кѣпринде зече дїнцѣ: грѣматїкѣ, сїп-такс, логїкѣ, метафїзїкѣ, фїлологїе, тропї-кѣ, стїліетїкѣ, реторїкѣ, ѣеометрїе ші а-стронотїе, дѣпъ але кѣрор сѣвѣршїре се нѣмїрѣ еї Данїшменде, адекъ дѣрвїдї кѣ дїнцѣ, ші дн ачестѣ старе, саѣ ші ка репетїторї (Mѣid) днвѣца не алдї стѣ-дендї тот ачелеаш дїнцѣ, каре ле петре-кѣсерѣ дѣпшїї. Дн Данїшменде ретѣп даскалї пентрѣ класеле де жос, саѣ се фак шї Ітамі, ла каре нѣ ле тревѣнцѣ врео дїнцѣ маї 'налте, дар ачендїа нїчї нѣ пот

фї днпалтадї ла граселе постѣрї де Мѣ-derpic ші Молла. Пентрѣ ачестеа се постѣще днвѣцареа дїнцелор їзрїдїче ші трептата днпалтаре не калеа Ълемалїор. Kandıdacıı ла астфелїѣ де постѣрї се зїк Мѣласїт. Постѣрїле де Мѣderpic аѣ фѣндадїе де доаѣзечї пѣпѣ ла шаїзечї а-спрїї венїт кѣрат не зї. Доарѣ нїкїрї а-фарѣ де Англіа професорїї нѣ сѣлпт аша вїне плѣтїдї ка ла Тѣрчї. Дѣпъ тѣсѣра лефїї че о траг, професорїї се нѣтеск До-аѣзечерї, Треїзечерї, Патрѣзе-черї, Чїпчїзечерї, Шаїзечерї. Професорїї дела челе опт школї фѣкѣте лѣпгъ мошеа лѣи Мохамед плѣтїдї кѣ кѣте чїпчїзечї аспрїї не зї, се нѣтеск оптарїелѣ, шї жоакѣ ролѣ дн їсторїа днпѣрѣдїеї оста-не, ка ші опт раїѣрї а прокопсїнцѣї. Плата шї рангѣл Мѣderpicлор се тѣсѣрѣ дѣпъ вреднїчїа дїнцѣї дн каре тревѣне сѣ деа-прелекцїї. Аша Доаѣзечерїї днвѣцѣ чева dogmatik, треїзечерїї реторїкѣ, патрѣзечерїї леїле чївиле, чїпчїзече-рїї традиїїле профетѣлѣи, шаїзечерїї ексегесѣл (тѣлмѣчїреа) коранѣлѣи. Афа-рѣ де дїнцеле маї палте реторїче ші ме-тафїзїче, але кѣрор елементе се днвѣцѣ шї дн класеле маї де жос, катедреле че-ле маї 'налте кѣпрїнд патрѣ ратѣрї а ле дїнцелор лецїї, адекъ теологїе, правїлѣ, традиїе ші тѣлмѣчїреа скрїптѣреї. Нѣ-маї вн Мѣласїт, кареле аѣ фѣкѣт кѣр-сѣл ачестор дїнцѣ дн време де нпалте анї, шї аѣ нѣтѣт ста ла вн ексамен стрѣпс, аре промоцїе ла врепн пост де Мѣderpic саѣ де жѣдекѣторїѣ. Мѣderpic де рангѣл чел маї днпалт се нѣтесче Молла кѣ кон-дїцїе. Тїтѣла де Молла се кѣвїне сїп-гѣр ла челе маї днпалте рангѣрї де жѣде-

кѣторіи, каре фортеазъ класа прімаръ ши маї де фрѣпте дін челе чінчі класе а Ълемаліор.

Сълеіман I. чел маре адѣсе хіерархія професореаскъ ла о старе ши маї десъ вѣршігъ. Прін дѣнсъл ажѣнсеръ Ълемаліи, ка кор дѣтѣторіѣ де леці кѣм сѣлт еї, ла ачеа треаптъ де о перфекціе органикъ, че фѣ дн старе а рѣзіма статъл дн контра тѣтѣрор ісвірілор дін афаръ пѣпъ ла Махмед II., ва кіар пѣпъ аствѣзі. Амвѣпѣтѣдіріле лѣі Сълеіман прівіръ маї тѣлт организареа Мѣдеррілор, адекъ а ректорілор дела колеціѣрї. Зече трепте, дінтре каре нічі зна нѣ се пѣтеа сѣрї, треѣзіа съ факъ тоці карїи вреа а фї днпѣлцаці ла рангѣріле челе маї днпалте а леціи. Ачела каре нѣ авеа кѣраж саѣ воїе а трече прін тоате, ера сіліт а се тѣлцѣмі кѣ постѣрї де жѣдекѣторї сѣвордінаці. Днпѣсъ тоці Ълемаліи марї ши нічі, іаѣ парте ла челе доаѣ прівілеціѣрї марї а скѣтірїи де дажде ши а сігѣрїтѣдіи де авере пентрѣ фаміліле лор, днпѣлт адекъ ачееа нічі одаѣ нѣ трече ла фїскѣс. Аша сінгѣра арістократіе а днпѣрѣдіеї остапе, адекъ стареа днвѣдеторілор ши а жѣдекѣторілор, есте статорнічігъ прін авѣдііле грѣтѣдіте дін пеам дн пеам ла фаміліле челе марї а Ълемаліор, ши лецеа де а нѣ трече песте врео треаптъ, се ватѣтѣ сінгѣр прін ачееа, кѣмкѣ фїї челор марї, днпѣ дін леагѣн сѣлт скрїші дн пѣтѣрѣл Мѣдеррілор, днпѣлт пѣпъ аѣ ажѣнс дн врѣста жѣніеї, дѣнпїи стаѣ пе о треаптъ де зпѣл дін рангѣріле челе днпалте.

Дн капетѣл ачестеї а поастре дескрїерї, поате чїнева фаче днпревареа: Да-

кѣ шкоалеле днпѣ дн веакѣл ал чінчіспре-зечелеа аѣ фост аша віне организате ла Османї, кѣм аѣ ремас еї аша де мінзпе днпѣрѣпт. Респѣнсѣрї ла ачеаста пот фї поаѣзечї ши поаѣ, дар пої съ фїм кѣ зпѣл тѣлцѣміці. Тѣрчїи нѣ треѣзіа съ деа днпѣрѣпт, чї нѣмаї съ стеа ла зп лок, пѣпъ кѣнд алте націи алергарѣ пе калеа кѣлтѣреї днпнапте. Лор аша лі с'аѣ днпѣтѣмплат. Оарѣа кредінцѣ, кѣмкѣ лецеа лѣі Мохамед кѣпрінде дн сіне тоаѣ перфекціа, ла каре ар пѣтеа ажѣнѣе вреодаѣтѣ пѣтерїле дѣхлѣлї оменеск, фанатїсѣл чел аша тѣлтѣ време пестѣмпѣрат, кѣ каре апѣрарѣ еї максїмеле ачелѣі пророк ши непорок, днцелепт ши днпшелѣторіѣ, н'аѣ пѣтѣт авеа алте реѣлтатѣрї, декѣт каре ле ведем кѣ окїи пощрїи пѣпъ дн зїоа де аствѣзі ла дѣнпїи.

В I E N A.

Вїена, (лѣт: Vindobona), зна дін челе маї векі четѣдіи пемѣціи, каре ка ши алтеле маї тѣлте, с'аѣ рїдікат дін стаціа, че Романїи о кѣпрїнесѣрѣ аїчі дін време спре а домпнї песте Дѣлѣре, ши каре сѣпт Авгѣст ши пѣпъ ла Веспасїан тотдеазна кѣпріндеа зпѣл саѣ доаѣ легіоане. Веакѣл ал чінчілеа пѣсе кѣ адеѣрѣрат домпнїрїи Романїлор капет, днпѣсъ соартеа колонїлор мїлітаре нѣ фѣ хотѣрѣгъ прін арме, чї прін трактате. Спре днфлорїреа ачелораш адаосе маї вѣртос крещїнісѣл, каре дела веакѣл ал чінчілеа днпкоаче аѣ маї десѣлѣѣтѣчїт пе попоаре деалзпгѣл Дѣлѣрїи. Дн апѣл 791 Австріа днпреѣ-

пъ къ Виена къзъ дп пѣтереа лѣ Карол челѣи маре; ел zиди аколо вѣсерикъ шѣ дп-тетеиѣ зп мархѣонат (Markgrafschaft). Хенрик II. пѣмит Iасомѣрот, мархѣо дела 1141, пѣсе пѣатра фѣндаменталъ пентрѣ вестѣта вѣсерикъ а сѣ. Стефан, ла 1160 zиди ел о четѣдѣие (Burg) саѣ rezidingъ дп Виена, ла локѣл знде есте аствѣзѣ канцеларѣа де рѣсвоѣѣ. Ачелаш фѣ пѣмит де кѣтрѣ дп-пѣратѣл Фридерик I. сѣпт кондиѣи фавора-виле дѣкъ (Herzog) де Австриа де сѣс шѣ де жос. Маѣ тѣрзиѣ Виена къдѣигъ мѣлт къ ачееа, кѣткъ дела Максѣмѣлиан I. дп-коаче се фѣкъ статорнѣка rezidingъ а дп-пѣраѣиѣл ѣрманѣи, шѣ де аѣи вѣне, кѣткъ четатеа ачееаста пѣ маре дп сѣне, кѣпрѣнде о дптѣндере аша маре прѣн орашеле дпн афарѣ (Vorstadte). Де знде 'ш'аѣ лѣат Виена пѣмеле сѣѣ, крѣтика п'аѣ пѣтѣт дпкъ 'хотѣрѣѣ. Виена заче сѣпт 48⁰, 12¹. 32¹¹ де лѣдѣме шѣ 54⁰, 2¹, 16¹¹ де лѣдѣи-меа ѣеографѣкъ ла поала мѣнтелѣи Kahlenberg, 522 пѣчоаре маѣ сѣс ка мареа, пе малѣл дрѣпт ал Дѣпѣрѣи, къѣи каналѣл чел дп гѣст дптре четате шѣ дптре Лѣополдѣнтат есте дескѣс пѣмаѣ дела 1598. Дп ачеста се варсѣ рѣѣрѣле Виена, Алсервах шѣ каналѣл де Neustadt. Климѣа Виенеѣ есте фоарте пѣстаторнѣкъ шѣ зѣле къ тотѣл фѣрѣвѣшт авѣапоѣи пѣмера 40 пете ап. Пентрѣ Виена есте о пѣдеапсѣ маре пѣлвѣреа чеа де пѣрѣвѣреа, че прѣчѣнѣиѣще десе воале де окѣи шѣ де пѣлѣтѣнѣи. Дппреѣѣѣрѣмеа (перѣферѣа) четѣдѣи къ челе 34 махалале, къ Augarten шѣ къ Prater фаче 15,538 стѣпжѣни саѣ апроапе лапатрѣ мѣлѣрѣи пѣтѣдѣи. Виена аре песте 8200 касе, 53 вѣсерѣчѣи шѣ капеле, дптре каре сѣпт доаѣ греко-рѣсѣрѣтене шѣ

доаѣ протѣстантѣче, доаѣ сѣнагоде, — мѣгазѣиле шѣ алте zидѣрѣи пѣ се сокотѣск. Четатеа дпн лонтрѣ есте кам ла мѣжлок шѣ се деспарте де орашеле дпн афарѣ прѣн зп шанѣ де 40—60 пѣчоаре дпналт къ зп-спрѣче вастаѣе шѣ къ 12 порѣдѣи, къ о гроапѣ латѣ шѣ къ Glacis, 600 пашѣ де лат. Челе 127 ѣлѣдѣи марѣ (Strassen) маѣ тоате сѣпт стрѣмте шѣ пѣрегѣлате. Дптре челе 20 пѣаѣе пѣмаѣ аша пѣмѣта Hof (кѣрте) есте чеваш маѣ маре (426 п. лѣнг, 231 п. лат), шѣ пѣмаѣ мѣкѣл Josephsplatz, къ статѣа лѣи Јосѣф II. кълѣрѣеѣе, есте дпкѣпѣѣѣрѣатѣ де zидѣрѣи фѣрѣмоасе. Graben шѣ Kohlmarkt сѣпт челе маѣ вѣи шѣ маѣ елеганте пѣрѣдѣи а ле четѣдѣи. Дптре 123 палатѣрѣи маѣ пѣмаѣ ачелеа сѣпт де архѣтектѣрѣ маѣ гѣстѣоасѣ, каре леаѣ zидѣт Фишер дп веакѣл трекут, дпсѣ Виена къ атѣт есте маѣ богатѣ де касе прѣвате солид шѣ къ гѣст zидѣте. Сѣпт гѣбернѣл рѣ-посатѣлѣи Дппѣрат Франѣск I, Виена къдѣигъ фоарте мѣлт прѣн лѣрѣѣреа маѣ мѣлтор ѣлѣдѣи, прѣн ашезареа де алеѣѣрѣи пѣ вастаѣе (пе каре франѣозѣи ле дѣрѣжтасѣрѣѣ, дпсѣ акѣта ѣар' сѣпт rezidѣте), пе гласѣи, прѣкѣт шѣ прѣн мѣлте zидѣрѣи пѣвлѣче мѣрѣе. Лѣтѣнарѣеа, парѣдоасала шѣ кѣрѣѣѣ-пѣа ѣлѣделор есте преа де дпсѣмнат. Тоатѣ четатеа, дрѣтѣл де карѣ дппреѣѣѣр де гласѣи (песте 40,000 стѣпжѣни пѣтр): шѣ ѣлѣделе де фѣрѣнте а орашелор дпн афарѣ сѣпт парѣosite къ гранѣт. Четатеа шѣ маѣ тоате махалалеле аѣ канале сѣпт-пѣтѣжтѣдѣи, каре спалѣ пѣкѣрѣѣѣиле дп Дѣпѣре.

Zидѣрѣле челе маѣ дпсѣмнате дп Виена сѣпт: Вѣсерѣка сѣ. Стефан, пѣмаѣ дп веакѣл ал 16-леа сѣвѣрѣшѣтѣ дп форма са

de акѣта. Ачеастъ вѣсерікъ есте de 333 пічоаре лѣпгъ, 222 п. латъ ші 105 дп-палтъ, аре 38 алтаре, зн канцел мінѣнат, органе сдравене, маї мѣлте мормінте, дп-тре карс е ші саркофагъл чел мінѣнат de мармор алѣи Фрідерік III. Вестітѣл тѣрн, чел маї таре дп Европа, аре дпнѣлѣме de 428 пічоаре, фѣ дпченѣт de маїстѣрѣл Венѣла пела 1360 ші ла 1433 съвѣршіт de X. Бѣхсѣвѣт. 753 трепте ші треї скѣрї дѣк дп сѣс. Дп тѣрн спѣхнзѣръ зн кло-пот de 402 тѣжї греѣ, каре фѣ вѣрсат ла 1711 дпн тѣвѣрї тѣрчешї. Вѣсеріка Реденторїцілор ла Maria Stiegen зідітѣ ла 1412, de кѣрѣнд репоїтѣ, аре зн тѣрн фоар-те фѣрѣмос 180 пічоаре дппалт. Вѣсері-ка кѣлѣгѣрїлор Авѣгѣстіанї, аре дп лоп-трѣл сѣѣ вестітѣл монѣмент а Архїдѣче-сеї Марїеї Крїстінеї, фѣкѣт de Канова. Дпнтре вѣсерічїме маї поаѣ е de дпсепнат вѣсеріка сѣ. Петрѣ, дѣпѣ моделѣл чеї дпн Рома, вѣсеріка сѣ. Карол ші сїмпла вѣ-серікѣ а кѣлѣгѣрїлор Канѣчїнї кѣ крїпта дпмпѣрѣтеаскѣ. Палатѣрї дпсепнате сѣнт; аша пѣмїта канцеларїе дпмпѣрѣтеаскѣ ші вївлїотека кѣрѣцїї, — амѣндоаѣ фак парте дпн резїдїнда дпмпѣрѣтеаскѣ, каре дп сїне фаче зн тот переѣлат векїѣ; каса de ма-їорат ші палатѣл de варѣ а прїнѣлѣї Ліх-тенштан, палатѣл камерїї дпмпѣр., (галерїа de ікоане (Belvedere), інстїтѣтѣл по-літекнїк, Josephinum, Theresianum, поар-та дела Burg зідітѣ ла 1822 de Новїлі, de каре е фѣкѣт ші темплѣл лѣї Theseus кѣ грѣпа лѣї Канова ш. а. Каса чеа маї ма-ре есте а лѣї Starhemberg, каре кѣпрїнде дп лоптрѣл сѣѣ 220 лѣкаше (дпкеперї). Вїена пѣтѣрѣ 71 подѣрї ші пѣнѣцї, дпнтре каре патрѣ сѣнт пе ландѣрї, доаѣ de піа-

трѣ, доаѣ пе стѣлпї. Дпнтре орашеле дпн афарѣ Wieden есте чел маї таре кѣ 892 касе. Jaegerzeile, Mariahilf, Schottenfeld сѣнт маї вїне зідїте.

Дпнтрепѣл кѣ гарнїзонѣл мїлітѣреск (каре фаче 14,000) ші кѣ стрѣнїї (ка ла 5000) Вїена пѣтѣра пела 1834: 345,253 лѣкѣиторї, дпнтре ачешїа 10,000 сѣнт про-тестанѣї, 1000 de леѣеа гречееаскѣ, 1600 ісраелїдї; маї дпколо 800 попї, 4000 по-вїлі, 5000 дереѣгѣторї (амплоїаѣї), 1500 вїртанї, 30,000 слѣжїторї ш. а. Дѣпѣ со-котелї фѣкѣте дп кѣрс de 23 апї дп Вїе-на се фак 2519 кѣвѣпїї, се паск 12,054 шї тор 13,779 пе зн ап. Фемеї дп Вїена сѣнт маї мѣлте дѣкѣт вѣрѣаѣї. Дпнтре тоате четѣдїле ѣертмане Вїена араѣ чеа маї вїе ікоанѣ прїн [конкѣррїнда de ѣерт-манї, Славї (маї de тоате діалектеле), Ма-гїарї, Італїенї, Сѣрѣвї, Гречї ші Тѣрчї. Вїенезѣл есте прїетїнѣл вїеѣї соѣїале ве-селе ші сепїне, фѣрѣ дпсѣ ка сѣ фїе дѣп-стѣл аша фѣрѣ інтерес пентрѣ треѣвїнделе челе маї дппалте а ле дѣхѣлѣї, дѣпѣ кѣт дп дескрїа знїї пѣнѣ акѣт. Есте адеѣвѣ-рат, кѣткѣ дп пропорѣїе кѣ пѣтѣрѣл лѣ-кѣиторїлор Вїена мїстѣїеѣе фоарте мѣлѣтѣ мѣнкаре ші вѣтѣрѣ, пѣ ка Парїсѣл спре-пїлѣ. Де ачї вор знїї а дпкеїа, кѣткѣ храна дѣхѣлѣї поате сѣ фїе маї пѣцїнѣ. Се поате дпсѣ доведї, кѣткѣ вїенезѣл мѣн-кѣ ші веа, пентрѣкѣ аре кѣщїгѣрї, аре дпн че плѣтї, дпн протїѣв парїсїанѣл ар-мѣнка маї мѣлѣтѣ карне ші ар веа маї мѣлѣт вїн саѣ вере, дар пѣї ажѣпѣе венїтѣл.

Вїена пѣтѣрѣ 75 шкоале пѣвлїче кѣ 30,000 школарї, ла каре се маї адаогѣ 77 шкоале пентрѣ фетїде ші треї гїмна-зїѣрї кѣ 1500 школарї. Унїверсїтатеа дп-

темеіатъ ла 1365 prin Рѣдолф IV., ла 1622 датъ Іезвїділор, ла 1756 сѣнт Марїа Терезіа кѣ тотѣл реформатъ prin van Swieten, нѣмѣръ 56 професорї шї 28 Асістенці, карїи траг песте 100,000 ф. арц. платъ; аре песте 2000 стѣденці де рѣнд (ordinarii) дїн каре 800 траг stipendium маї мѣлт ка 40,000 фл., шї 1900 екстраординарї. Кѣ зніверсітатеа стаѣ дн комѣнікаціе доаѣ алѣмпатѣрї, зпѣл institutum sublimius пентрѣ попїи де мїр, шї алѣл институт ал протестанцілор пентрѣ теолоці, грѣдіна ботанїкѣ (песте 10,000 фелїѣрї де планте), мѣзеѣл патѣралелор, анатомїк, патолоцік, кїрѣргїк, институтѣл медїцінал пентрѣ віте кѣ коллекціи преа богате, тѣрпѣл де астронومیе, кабинетѣл фісікал шї економїк. Маї днколо дн Віена есте о академіе пентрѣ новїлі (Ritter-academie), кѣ цїїнде гімназіале, філософіче шї ієрїдїче, аре 33 професорї, 148 алѣмнї, — о академіе а лїмбелор орїентале, академіа медїціно-хірѣргїкѣ (Josephinum) кѣ 12 професорї шї кѣ 550 стѣденці, академіа де інженїерї кѣ 15 професорї шї 200 алѣмнї, доаѣ конвїктѣрї, треї пензіонае де фетїце, академіа артелор фортѣтоаре кѣ 17 професорї, 1200 школарї, днтре каре пе тот апѣл се днпарт кѣте 1550 ф. премїи, зп консерваторїѣ де мѣзїкѣ кѣ 20 професорї шї 350 школарї, зече шкоале пѣвлїче шї 22 прївате де мѣзїкѣ, зп институт полїтехнїк кѣ 18 професорї шї кѣ 700 школарї ш. а. Тоате ачестеа институтѣрї дншї аѣ вїбліотечїле лор пропрїе, коллекціїле тревїнчоасе ла институтїе, днтре каре сѣнт челе маї вреднїче де днсетнат ла Іосефїнѣм, ла академіа де женї, ла чеа де артѣ, ла консерваторїѣ шї

полїтехнїк. Песте тот Віена є вестїтѣ де фрѣнчоаселе шї богателе сале коллекціи де тот фелїѣл, каре тоате кѣ о лїбералїтате нѣ преа обїчївїтѣ стаѣ пѣвлїкѣлї ідескїсе фѣрѣ нїчї о платѣ. Челе маї де фрѣнте вїбліочечї сѣнт: вїбліотека кѣрцїи днпѣрѣтеціи, днтрѣ о саль потпоасѣ, 240 п. лѣпгѣ шї 54 п. латѣ, шї дн маї мѣлте сале матерале кѣ 300,000 томѣрї, 13,000 манѣскрїсе, 8000 інкѣнавѣле шї дотацие де 19,000 фїорїні арц.; вїбліотека зніверсітѣцїи кѣ 104,000 томѣрї, чеа дела архївѣл де рѣсвоїѣ кѣ 22,500 том: шї 3000 карте, ла терезіан кѣ 30,000 том:, ла академіа орїенталѣ кѣ 800 том: де кѣрцїи орїентале шї 15,000 манѣскрїсе; вїбліотечїле прївате а днпѣратѣлї кѣ 60,000 том: а Архїдѣчїи Карол кѣ 20,000 том:, а прїнцѣлї Естерхазї кѣ 36,000, Ліехтенштаїн 40,000, Меттернїх 24,000, Шварценберг 40,000 томѣрї ш. а. Віена нѣмѣръ 25 лїберерї, треї вїбліотечї кѣм ле нѣтїм де днпрѣмѣтат шї 21 типографїи. Днпѣрѣт: кабинет а патѣралелор днпрезпѣ кѣ мѣзеѣл бразїліан нѣмѣръ ла 49,000 вїетѣцї, ла 50,000 фелїѣрї де планте шї песте 43,000 вѣкѣцї де мїнерале. Цїїнде челе патѣрале шї анѣмїт ботанїка аѣ дн Віена прец маре. Кабїнетѣл днпѣр: де нѣмїстатїкѣ шї де антїчї аре 2000 бронзѣрї, 1300 вѣсе дїн векїме, 103,000 вѣкѣцї де ванї векї, 2000 камїе (петрїи кѣ доаѣ колоаре); дар де статѣе є сѣрак. Вістіерїа днпѣрѣтеаскѣ, вестїта коллекціе амбразїанѣ, арманентарїѣл днпѣрѣтеск шї чела ал четѣденїлор (116,000 арте) кѣпрїнд антїчї мѣлте. Архївѣл статѣлї есте фоарте богат нї де маре прец. Галерїи де ікоане се афлѣ кѣтева богате шї фрѣ-

moase: din ачелеа поменім сінгър велведе-
дере чел дупърътеск къ 2500 пзмере, а-
пої а академіеї, а лѣї Ліхтенштайн, Естер-
хазі ш. а. Мъзея технологік дуптемгаїт
де дуппратѣл Ferdinand есте фоарте
фрѣмос къ 50,000 възкѣдї. Соціетъці дп-
къ сѣнт, кѣт: соціетатеа економікѣ, ме-
дїціно-хірѣргікѣ дела Іосефінѣт, академіа ар-
телор, соціетатеа де мѣзїкѣ, каре іарна
дѣ кончерте марї (ші 1000 інстръменте
деодатѣ), зече соціетъці пентрѣ мѣзїка
бісеріческѣ, зна де флоръріе, о соціетате
негѣдетореаскѣ ш. а. Віена аре пѣтаї
чїпчї театрѣрї, дпсѣ се фак продѣпції пе-
тоатѣ зїоа. Чел дїн Вург есте пентрѣ
драмѣ, дп прївінѣа персоналлѣї де актерї
есте чел дїн тѣїѣ дп Церманїа, пагѣѣѣ
кѣткѣ каса е кам стрѣмѣтѣ; театрѣ дела
Kärntnerthor е пентрѣ опере шї балет;
чел дїн Леополдштатт пентрѣ пород.

Прекѣт шї пе аїреа дп монархіе, а-
ша шї дп Віена індѣстріа дп времіле поа-
стре аѣ фѣкѣт дппаїнтѣрї дпсепнѣтоаре.
Дп Віена се афлѣ 120 фабрїчї, песте 7000
мещешгѣрї комерчіале шї 14,000 аша
пѣміте де поліціе. Челе маї дпсепнате
продѣктѣрї але індѣстріеї віенезїлор сѣнт:
тѣрфї де вѣтѣак (30 машїне де торс),
мѣтѣсѣрїї (8000 рѣсѣоаїе), шалѣрї, тѣрфї
де фер, де галантеріе, мѣсѣрїї, каленѣї,
фортепїано, де каре маї віне ка 1000 ес
дп дѣрї стрѣїне, флаѣте, чеасорнїче ш. а.
Дп мапѣфактѣра дппѣрѣт: де порѣеланѣ
лѣѣрѣ врео 300 оаменї. Е вреднїкѣ де
дпсепнат фабрїка дп каре се варсѣ шї
се сѣледереск тѣпѣріле, прекѣт шї фа-
брїка де пѣцї. Віена есте чентрѣл него-
дѣлѣї австріак шї пентрѣ дѣрїле дїн афа-
рѣ о пїаѣтѣ маре де трансїто; апроане ла

1,500,000 мѣжї де марѣѣ віп песте ап,
дїн каре 82,000 мѣжї сѣнт трансїто. Ва-
та прїмарѣ прїїмеще песте 2½ мїліоане
ф. арѣ. Челе доаѣ тѣргѣрї че се фак пе-
сте ап, пѣ преа сѣнт дпсепнате, дїн прї-
чїпѣ къ врео 150 фабрїчї дїн провинѣїї
дпшї аѣ денó а лор дп Віена. Песте тот
Віена пѣтѣрѣ 5000 негѣдеторї, дїнпре ка-
рїї 93 сѣнт марї, 82 тѣрчещї, патрѣ гре-
чещї. ш. а. Спре ажѣторїада компнїка-
ціеї есте верса (Börse) дппѣрѣтескѣ,
зїнде се дптѣлнеспк негѣдеторїї, шї банкѣл
націонал. Ашезѣмінтеле Віенїї пентрѣ сї-
гѣрїтатеа шї рѣндѣл вѣп сѣнт де модел.
Фокѣрї марї авїа есте къ пѣтїнѣѣ сѣ се
дптѣмпле. Міліціа дїн четѣѣенї органи-
затѣ стѣ дїн 9500 фечорї. Полїціа аре о-
трѣпѣ де 600 армаѣї. Гарнїзонѣл де лі-
ніе стѣ дїн доаѣ реѣїменте педестрїме,
доаѣ реѣїм: кѣлѣрїме, чїпчї баталїоане де
гренадїрї, 12 компанїї де артїлерїѣї, чїпчї
комп: де бомбардѣїторї шї дпкѣ алѣїї,
тоѣї дп 11 касармїї ашезаѣї, дїн каре чеа
маї маре прїїмеще дп сїне 6000. Тем-
пїїї аре Віена патрѣ, прекѣт шї о касѣ де
лѣѣрат шї алта пентрѣ чеї де дпдрепнат.
Дп прївінѣа інстїтѣтѣрїлор санїтаре шї фѣ-
кѣтоаре де віне Віена пѣшї афлѣ пѣреке. Дп
а. 1835 се пѣмера 310 медїчї, 148 кїрѣргї,
190 моаше, 40 спїдерїї (апотечї). Спї-
талѣл чел маре пѣтѣрѣ 131 одѣї шї 3000
патѣрї; — каса пѣѣпїлор, чеа пентрѣ пѣ-
скѣтоаре шї алта пентрѣ прѣпчїї афлаѣї се
сокотеще екстра. Спїталѣрї прївате сѣнт
маї тѣлте, іар чела а кѣлѣгѣрїлор Місе-
рїкордїанї сїнгър прїїмеще ла 3000 волнавї,
фѣрѣ нїчї о дескїліпїре де релїціе саѣ де
старе; кѣлѣгѣрїѣделе Місерїкордїане шї Е-
лісабетїнеле дпкѣ дїн спїтале пентрѣ фе-

меї. Бъї дн Вїена сѣнт мѣлте, днсъ ле маї лїпсеце кѣте чева. Інстїтѣтл чел дмп. де сѣрачї днгрїжеце пентрѣ 3000 дѣндѣ ле ажѣторїѣ пе лѣнѣ. Каса де орфанї кре-ще кѣте 3400 прѣнчї пѣнѣ дн апѣл ал 14-леа. Інстїтѣтл сѣрдо-мѣдїлор пѣтѣрѣ 70, а орбїлор 30 алѣтнї; 14 касе пѣвлїче окротеск 3000 пепѣтїнчоншї, сечї, олодї, доаѣ касе де інвалїзї 636 оаменї. Маї дн-коло се афлѣ днкѣ 13 інстїтѣтѣрї де пен-сїон, о спаркаса, о касѣ де дмпрѣмѣта-ре, доаѣ інстїтѣтѣрї сїгѣрїсїтоаре асѣпра фокѣлї.

Вїена е вестїтѣ шї пентрѣ пѣтероасе-ле локѣрї де петреканїе, прекѣтн шї пеп-трѣ весела вїацѣ че домпеще песте тот. Дїн 1500 оспетѣрїї пѣдїне сѣнт фѣрѣ мѣ-зїкѣ. Дн карпевал се фак кѣте 800 балѣрї, ла каре вїнѣ песте тот кѣтрѣ 300,000 оаменї. Прїмѣвара есте Вїена маї вїе, пѣнѣ кѣнд повїлїмеа п'аѣ ешїт ла тошїї афарѣ, шї а-тѣнчї Prater, ачел мїнѣнат алеїѣ шї пѣдѣре де 1½ чеас есте пѣкѣтл чел стрѣлѣчїто-рїѣ а вїедїї Вїенезїлор. Цїнѣтл дмпредїѣр де Вїена е фоарте фрѣмос. Сателе челе де-се шї фрѣмоасе маї вѣртос каре сѣнт дм-предїѣр де Schönbrunn (локѣл петречерїї фамїліеї дмпѣрѣтецїї вара), даѣ лѣкѣнцѣ шї петреканїе ла мѣлцїмеа четѣденїлор маї авѣдї. Laxenburg нѣ департе де Вїена кѣ мїнѣнатл сѣѣ парк, їар маї вѣртос Băden кѣ вѣлме сале де пѣчоасе траѣе пе сѣнѣ-тошї ка шї пе чеї пе сѣнѣтошї ла сїне.

(Дѣнѣ ісвоаре сїгѣре).

АША МІ А ФОСТ ЪРСІТА.

Сѣ kred шї еѣ ѣрсїтеї, че лѣмеа амѣеде,
Кѣнд ѣнѣїѣ дѣ тоате, пре алѣл л'а лїнсїт?

Ка мѣта чеа вїклеапѣ че пре знѣл ївѣеде,
Пре алѣл дн департѣ де сїнѣл чел ївїт;
Ка соареле че'н тїнде а са дѣлче кѣлѣзѣрѣ
Ла вѣї, ла лѣнчї шї шесѣрї, де дѣалѣрї 'н а вїтат.
Пре мѣнцї нѣї днкѣлѣеде, еї нѣ'с алѣї фѣнтѣрѣ.
Де шї е маї апроане де дѣнсел а лор стат.
Аша шї еѣ ѣрсїтѣ! петрек зїлеле теале
Де парте де че зїчем дн лѣме ферїчїт.
Нѣдеждеа меа спре вїне, е зн сѣспїн де жеале,
Че поаптеа се дешѣапѣгѣ, шї'н зї п'аре сѣжрїнїт.
Де че'мї рѣсарї тѣ соаре, шї кѣї трїмїдїї лѣмїнѣ?
Ла знѣл, че дн пещерї адѣнчї е ісгонїт,
Ла чела, че дїн леагѣн нѣ аре зї сенїнѣ,
Пре каре мѣта'н фашѣ де тїк ла амѣрѣт?
Ла че вїї прїмѣварѣ, сѣ'мї трѣндѣвѣдїї вїїаца?
Маї вїне'мї есте їарна, прїн Полї а рѣтѣчї;
Кѣнд прїмѣвара'мї скѣтнѣ о петрекѣїз кѣ грѣадѣ,
А тале дїмїнеде нїмїк 'мї ор фолосі.
Dap' znde мѣ воїѣ пѣлнѣе, пе чїнѣ оїѣ пѣне вїна?
Аша 'мї а фост ѣрсїта, дїн вѣчї с'а хотѣрѣт:
Сѣ вѣзѣ тѣрѣл де аѣр, dap' сѣ нѣ'л прїнѣѣ кѣ шѣна;
Сѣ фїѣ еѣ мѣртѣрїе ла чел чеї ферїчїт.
Шї ч'ар фї де вїїацѣ, кѣнд ар лїнсї а марѣл?
Ла ч'ар венї лѣмїна, де н'ар маї фї шї норї?
Аѣ вїне ферїчїреа, сѣ п'адѣкѣ пѣ харѣл,
Дїн каре вѣнд одатѣ, дн леѣеї скрїс сѣ торї?
Де н'ар маї фї ка мїне, шї алцї ловїдї де соарте,
Де п'ашї ведеа дн лѣме, маї мѣлцїї пѣферїчїдї;
А кѣрора вїїацѣ а фост кїп пѣн' ла моарте,
Шї карїї пентрѣ зпа, ка мїне'с осѣндїдїї!
Аскѣлѣтѣ ѣрсїтѣ! Ън dap' те роѣ одатѣ,
Де врете че пе мїне, тѣ маї пѣнорочїт,
Сѣ крѣдїї зн сѣфлет повїл, о фадѣ пѣ'нїнатѣ,
Кѣї сїнгѣр дн вїїацѣ, крѣдїнцѣ ам фост жертѣїт.
Днгрѣдїеїї тїранѣ, дн зїле де'н трїстаре
Сѣ кѣѣете ла мїне, сѣ'мї деа врѣзн сѣспїн,
О лакрѣтѣ дїн окїї, че прїн а са вѣрсапе
C'adene трандафїрѣл де пре торѣмїтѣ'мї лїн.
А. М.—нѣ.

Грешале де дндрептат:

Дн Нрѣ 10 ф. 74 deadреанта дн лок: каре стаѣ дн контраст, зї: каре нѣ стаѣ дн контраст шчл.; ла ф. 76 че дн тїкѣлоасе де ачелеа веа-кѣрї, зї: дн тїкѣлоаселе ачелеа веакѣрї шчл.; ф. 77 деастѣнга дн лок: аколо кѣ темѣїѣ де але мїнцїї, чїтеѣе: кѣ темѣїѣрї де але мїнцїї шчл.